

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ กระบวนการนำหลักการสาธารณสุขมูลฐานสู่การกำหนดนโยบาย
และการปฏิบัติของโครงการเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพ

ชื่อผู้เขียน นายสุกร นัครไชยาฤกษ์

สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

รองศาสตราจารย์ดร.พัชรารวรรณ ศรีศิลป์นันท์ ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงวุฒิ ดวงรัตนพันธ์ กรรมการ
อาจารย์อุทัยวรรณ กาญจนกามล กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการนำแนวคิด และวิธีการนำ
หลักการสาธารณสุขมูลฐานมากำหนดนโยบายและการประยุกต์สู่การปฏิบัติของโครงการ
เฝ้าระวังทันตสุขภาพนักเรียนประถมศึกษา โดยทบทวน วิเคราะห์และวิพากษ์ จากเอกสารและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ตั้งแต่เริ่มต้นในปี 2527 จนถึงปี 2540 วิเคราะห์โดยใช้
หลักการและกลวิธีสาธารณสุขมูลฐานทั้ง 4 คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้เทคโนโลยี
ที่เหมาะสม การปรับระบบบริการพื้นฐานของรัฐเพื่อรองรับการสาธารณสุข และการผสมผสาน
งานสาธารณสุขกับงานพัฒนาสังคมโดยรวม ร่วมกับการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดของ
โพลก้า (1963)

ผลการศึกษาพบว่า หลังจากทีโครงการเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน
ประถมศึกษา นำหลักการสาธารณสุขมูลฐานและกลวิธีทั้ง 4 มาใช้ดำเนินงานเป็นระยะเวลา
กว่า 10 ปีแต่ไม่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสาธารณสุขมูลฐานที่มุ่งให้
ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองและพึ่งตนเองได้ ด้วยเหตุผลที่ผู้ริเริ่มโครงการฯ ยังขาดความเข้าใจ

อย่างถ่องแท้ต่อแนวคิดและกลวิธีการสาธารณสุขมูลฐาน โครงการฯ ตกอยู่ในวงจรปัญหาของระบบราชการที่เน้นการสั่งการจากศูนย์กลาง นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดของโพลก้าพบว่า การดำเนินงานมีความพลาดที่มองว่าชุมชนว่างเปล่าไม่มีความรู้ใดๆ การดำเนินโครงการฯ ที่แยกส่วนจากงานสุขภาพอื่นๆ และดำเนินโครงการฯ รูปแบบเดียวทั่วประเทศ

แนวทางการปรับปรุงโครงการคือ ให้ทำความเข้าใจในแนวคิดหลักการกลวิธีสาธารณสุขมูลฐานกับผู้ปฏิบัติทุกระดับ โดยให้ถือว่าโครงการฯ เป็นเพียงเครื่องมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการพึ่งตนเอง ลดระดับการสั่งการโดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น อีกทั้งพัฒนาวิธีการประเมินโครงการให้มองเห็นถึงพลวัตร การเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาชุมชน

Independent Study Title Process of Applying the Primary Health Care Concept into Oral Health Policy and Implementation of Oral Health Surveillance Project

Author Mr. Supon Chatchaiyareak

Master of Public Health

Independent Study Examining Committee :

Assoc. Prof. Patcharawan	Srisilapanan	Chairperson
Assist. Prof. Songvuth	Tuongratanaphan	Member
Lecturer Uthaiwan	Kanchanakamol	Member

Abstract

The purpose of this study was focused on the application of the primary health care concept into the oral health policy, and the implementation process to put the policy of the project of oral health surveillance in primary school into practice at the national level. The study process included the reviewing, analyzing and criticizing of the documents or related research papers published from the starting year of the program in 1984 to 1997. The analysis was based on the four strategies of the primary health care concept: people participation or community involvement, appropriate technology, re-oriented basic health service, and the intersectoral collaboration, as well as using the concept of fallacies of health program by Polgar (1963)

The findings from this study showed that even the program of oral health surveillance and promotion in primary school that based on the four strategies of the primary health care

concept has been implemented for more than 10 years, it did not reach the goal and objective of the primary health care, that was the self reliance of the community. The initiators of the program did not have a clear understanding of the main concepts and strategies of the primary health care. Moreover, the program was failed into the bureaucratic strap and into the fallacies of health program of Polgar the main fallercies were the community was lacked of knowledge and capacity, the oral health program was separated from the general health program, and program would be appropriated in every community.

The recommendation in order to improve the program is to clarify the concept and strategies of primary health care in all level of public health workers. The oral health surveillance project should be used only as a tool to develop the self- reliance of the community to increase community participation, decrease the top-down attitude, and centralization. The evaluation process of the project should focused on the dynamic change of community development